

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน ตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับผู้เชี่ยวชาญ

ของ นายชัชชัย ถิ่นโพธิ์ทอง (ผู้ขอประเมิน)

เพื่อประกอบการพิจารณาประเมินบุคคลตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน

(นักวิชาการเกษตรเชี่ยวชาญ)

ตำแหน่งเลขที่ ๑๑๑๙ สังกัด สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑๐

๑. เรื่อง การยกระดับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ GI ของพืชในเขตภาคตะวันตก ของประเทศไทย

๒. หลักการและเหตุผล

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยมาเป็นผลิตภัณฑ์การเกษตร รวมทั้งสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) โดยสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่และยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์ของไทย ดังนั้น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในแผนนี้ถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจฐานราก พร้อมกับรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรม ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเชิงนิเวศและความยั่งยืนในภาพรวมของประเทศ อีกทั้งในแผนพัฒนาของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยังมองด้านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) เน้นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสินค้าเกษตรที่มีอัตลักษณ์พื้นถิ่น โดยการเพิ่มมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ผ่านการขึ้นทะเบียน GI เพื่อรับรองคุณภาพและลักษณะเฉพาะของสินค้าที่สัมพันธ์กับแหล่งภูมิศาสตร์ รวมถึงการสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรดินในพื้นที่ปลูกพืช GI เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงและยั่งยืน และในแผนดังกล่าวประกอบด้วยการพัฒนาและขยายพื้นที่เพาะปลูกพืช GI โดยจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ ทรัพยากรดิน และความเหมาะสมในการปลูกพืช GI รวมถึงการเสริมสร้างความเข้าใจกับชุมชนผู้ผลิตเพื่อควบคุมคุณภาพสินค้าและรักษามาตรฐาน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการส่งเสริมตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของสินค้า GI และสนับสนุนการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิต นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินโครงการ "๑ ท้องถิ่น ๑ สินค้าเกษตรมูลค่าสูง" เพื่อพัฒนาสินค้า GI ให้เกิดความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้นโดยใช้ฐานข้อมูลและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

แต่เนื่องจากการประกาศสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบประกาศสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) ในประเทศไทยคือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ผ่านกองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งดูแลการขึ้นทะเบียน GI และการให้ความคุ้มครองสิทธิในการใช้ตราสัญลักษณ์ GI โดยผู้ผลิตหรือกลุ่มชุมชนสามารถยื่นคำขอได้ผ่านกรมนี้หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัดในพื้นที่ และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งกำหนดนิยาม ข้อกำหนด วิธีการขึ้นทะเบียน สิทธิและบทลงโทษการละเมิดสิทธิใน GI โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้ดูแลหลักในการดำเนินการทั้งหมด

อีกทั้งกรมพัฒนาที่ดินมีแผนพัฒนาในด้านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) โดยเน้นการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศพืช GI และประเมินสถานภาพทรัพยากรดินในพื้นที่ปลูกพืช

GI เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการเกษตรโดยการจัดการทรัพยากรดินอย่างเหมาะสมกับแต่ละชนิดพืช GI โดยมีการวิเคราะห์ลักษณะภูมิประเทศ คุณสมบัติของดิน และสภาพภูมิอากาศร่วมกับข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม เพื่อจัดทำเขตความเหมาะสมสำหรับปลูกและขยายพื้นที่พืช GI ซึ่งในปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลพืช GI บางชนิดซึ่งยังไม่ครบทุกชนิดพืชที่ประกาศ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการขยายผลแผนพัฒนาพืช GI อย่างบูรณาการในอนาคต ทั้งนี้ยังสนับสนุนการบริหารจัดการดินเพื่อผลักดันและคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีคุณภาพและความยั่งยืนต่อไป

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

เนื่องจากการประกาศสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการประกาศสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) ในประเทศไทย คือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ผ่านกองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งดูแลการขึ้นทะเบียน GI โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) ที่ประกาศตามชนิดพืชส่วนใหญ่มีข้อกำหนดในด้าน

๑. คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า
คำนิยาม/ลักษณะของสินค้า
๒. กระบวนการผลิต
การปลูก/การดูแลรักษา/การเก็บเกี่ยว/การบรรจุหีบห่อ
๓. ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์
ลักษณะภูมิประเทศ/ประวัติความเป็นมา/
๔. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์
๕. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด
๖. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา ๑๕
 - (๑) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิต ในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด
 - (๒) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกเกษตรกรผู้เพาะปลูก และผู้ประกอบการที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
 - (๓) ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประกาศสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) ได้แก่

๑. กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ - เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการขึ้นทะเบียน GI ผ่านกองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดูแลด้านการจัดการคำขอและออกประกาศอย่างเป็นทางการ
๒. สำนักงานพาณิชย์จังหวัด - ทำหน้าที่ประสานงานในระดับพื้นที่ รับคำขอขึ้นทะเบียน GI เบื้องต้น และติดตามกระบวนการกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา
๓. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ที่สนับสนุนด้านการอบรมและคำแนะนำให้เกษตรกรในพื้นที่ปฏิบัติตามมาตรฐาน GI
๔. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) - สนับสนุนการโปรโมทสินค้า GI เพื่อเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเกษตร

๕. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) - สนับสนุนการใช้ทรัพยากรชีวภาพท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

๖. กลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการค้า และชุมชนในพื้นที่ - ร่วมกันรวบรวมข้อมูลและจัดทำคำขอขึ้นทะเบียน GI

หน่วยงานเหล่านี้ทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนและดูแลกระบวนการขึ้นทะเบียน GI ให้สอดคล้องกับกฎหมายและส่งเสริมคุณภาพสินค้า GI ไทยในระดับประเทศและนานาชาติ แต่ก็ยังมีความไม่ชัดเจนในส่วนของการรายละเอียดที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) ที่สำคัญ ที่ยังขาดข้อมูลที่เป็นรูปธรรม ที่ผู้ผลิตสามารถนำไปเป็นข้อมูลสนับสนุนในการผลิตพืชของตนได้อย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้อง นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระบบการผลิตพืชเพื่อเข้าร่วมบูรณาการ เช่น

- ราชการส่วนท้องถิ่น (อบจ., อบต., เทศบาล)
- สภาเกษตรกร
- หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง
 - กรมพัฒนาที่ดิน
 - กรมวิชาการเกษตร
 - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 - ฯลฯ

เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ร่วมบูรณาการกันให้สามารถมีข้อมูลที่เป็นรูปธรรม และเกษตรกรสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้จริง อีกทั้งภาคส่วนยังต้องสนับสนุนในส่วนของการเกษตรกรที่ยังไม่สามารถมีความรู้ หรือเข้าถึงการบริการได้ ทั้งในเรื่องของการบริหารทรัพยากร นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสนับสนุนในด้านงบประมาณ อีกทั้งยังมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเพิ่มศักยภาพทั้งยกระดับการผลิตสินค้า และพัฒนาระบบการตลาดสินค้าเกษตร จนทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ ผลผลิตมีความปลอดภัย ผลผลิตมีความน่าเชื่อถือมีการตรวจสอบย้อนกลับได้ เป็นที่ต้องการของตลาด และผู้บริโภค จนทำให้เกษตรกรสามารถเพิ่มรายได้ และมูลค่าจากผลผลิต สามารถทำการเกษตร และดำรงชีพด้วยอาชีพเกษตรกรรม อย่างยั่งยืนต่อไป

การยกระดับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ GI ของพืชในเขตภาคตะวันตกของประเทศไทย

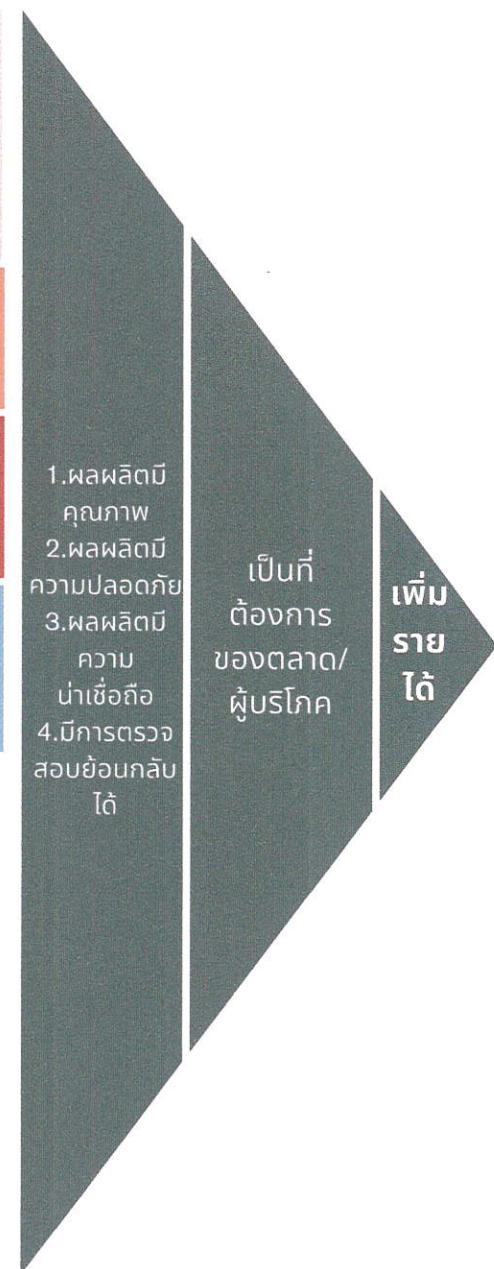
หน่วยงานหลัก	หน่วยงานเพิ่มเติม
1.กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ 2.สำนักงานพาณิชย์จังหวัด 3.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/กรมส่งเสริมการเกษตร 4.การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 5.สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ จากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) 6.กลุ่มผู้ผลิต ผู้ค้า ชุมชนในพื้นที่	1.ราชการส่วนท้องถิ่น (อบจ., อบต., เทศบาล) 2.สภาเกษตรกร 3.หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตรทั้งหมด - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมวิชาการเกษตร - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การบริหารทรัพยากร
 ฝึกอบรม / ศึกษาดูงาน / บริหารจัดการทั้งคนในองค์กรและเกษตรกร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ให้เป็น Smart officer/Smart Farmer มีการสรรหา คัดเลือก ประเมินการปฏิบัติงานแปลงของเกษตรกร

นวัตกรรมและเทคโนโลยี
 การวิจัย สาธิต ส่งเสริม และพัฒนา มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ พัฒนา Big Data นวัตกรรมทางการเกษตร

งบประมาณสนับสนุน
 งบประมาณสำหรับส่งเสริมและสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น องค์ความรู้ ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร การวิเคราะห์ดิน ฯลฯ

พัฒนาโครงสร้าง				เพิ่มศักยภาพและยกระดับการผลิตสินค้า				พัฒนาระบบการตลาดสินค้าเกษตร				
ปัจจัยนำเข้า 1.นโยบายต่างๆ 1.1. รัฐบาล 1.2 กระทรวงฯ 1.3 กรมฯ 1.4 จังหวัด 2. แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด 3. ข้อมูลสินค้าเกษตร คู่แข่ง, ราคา, ตลาด 4.ข้อมูลด้านสิ่งบ่งชี้ GI 5.ข้อมูลด้านดิน/ชุดดิน	พัฒนา ระบบการ บริหารจัดการ ทรัพยากร ดิน	พัฒนา ระบบการ จัดการ ทรัพยากร น้ำ	พัฒนา โลจิส ติกส์	อนุรักษ์ พันธุ์พืช	ส่งเสริม และพัฒนา ประยุกต์ ใช้ระบบ เกษตร อัจฉริยะ	ส่งเสริม และผลิตถั บการใช้สาร -ชีวภัณฑ์ -วัสดุอินทรีย์ -ปุ๋ยอินทรีย์	สนับสนุน การจัดหา แหล่ง เงินทุน ดอกเบี้ย ต่ำ	ส่งเสริม ให้เป็น Smart Farmer, Young Smart Farmer	สร้างการ รับรู้และ การยอมรับ คุณค่า ของแบรนด์ GI	ส่งเสริมให้ เกษตรกร ขอการ รับรอง แบรนด์ GI	พัฒนา ด้านการ ตลาด สินค้า	ติดตาม ประเมินผล ความพึง พอใจ/ แก้ปัญหา

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๔.๑ ได้ข้อมูลสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) ที่ครอบคลุมและช่วยให้เกษตรกรที่ปลูกพืชสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) มีข้อมูลยืนยันอย่างเป็นรูปธรรม
- ๔.๒ เพิ่มมูลค่าและสร้างความแตกต่างของสินค้า: GI ช่วยยืนยันแหล่งกำเนิดและคุณภาพเฉพาะของสินค้า ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นและยอมจ่ายในราคาที่สูงขึ้น ส่งเสริมตลาดและเพิ่มรายได้ให้กับผู้ผลิต.
- ๔.๓ ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน: การคุ้มครอง GI ช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจฐานราก และรักษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน
- ๔.๔ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications - GI) ช่วยลดภาระการประชาสัมพันธ์สินค้าแต่ละรายเพราะใช้ชื่อเสียงของแหล่งที่มาเป็นจุดขาย พร้อมเสริมสร้างภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของสินค้าในตลาดทั้งในและต่างประเทศ
- ๔.๕ เป็นการสร้างความสามัคคีและภูมิปัญญาท้องถิ่น: การรับรอง GI ส่งเสริมการร่วมมือกันของชุมชนในการพัฒนาสินค้า และอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
- ๔.๖ เป็นการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา: GI ช่วยป้องกันการละเมิดสิทธิการใช้ชื่อแหล่งที่มา และป้องกันการสับสนของผู้บริโภคในคุณภาพสินค้า

๕ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- ๕.๑ มูลค่าเพิ่มของสินค้า การเพิ่มขึ้นของมูลค่าทางการตลาดของสินค้า GI จากการได้รับการยอมรับโดยตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งรายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิตในพื้นที่ที่มี GI
- ๕.๒ การขยายตลาดและการยอมรับของผู้บริโภค การเพิ่มจำนวนผู้ใช้ตราสัญลักษณ์ GI และการยอมรับของผู้บริโภคที่ทำให้สินค้าได้รับความนิยมและมีความน่าเชื่อถือในตลาด
- ๕.๓ ผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนท้องถิ่น ผลักดันให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน การกระจายรายได้ และการรักษาภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของท้องถิ่น

(ลงชื่อ) (ผู้ขอประเมิน)

(นายชัย ชัยถิ่นโพธิ์ทอง)

(วันที่)

..... / / ๒๕๖๕